

DATUM	8-2-2022	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	Sociale Agenda	COMMISSIE	BEM
STELLER	Van Bokhorst en Snippen-Dullemond	TELEFOONNUMMER	06 1890 8835 en 06 1890 8825
DOCUMENTNUMMER	82420EB3	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp : Beleidskader Sociale Agenda 'Wij doen mee!'

Bijlage(n): 1. Beleidskader Sociale Agenda 'Wij doen mee!'

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

Provinciale Staten besluiten:

1. het beleidskader Sociale Agenda 'Wij doen mee!' vast te stellen;
2. daarmee als provincie inhoud en vorm te geven aan de waarde om als provincie te staan voor alle inwoners. Twee doelen staan daarbij centraal:
 - a. meer gelijke kansen voor inwoners op wonen, werken, vervoer, vrije tijdbesteding, energie(transitie) en andere voorzieningen waar de provincie een rol heeft
 - b. een meer diverse en inclusieve organisatie worden
3. een Sociale bril op het dagelijks werk en de eigen organisatie te zetten, en te zorgen voor implementatie en door ontwikkeling van de Sociale bril. De Sociale bril staat voor: mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken;
 - a. de Sociale bril wordt geïmplementeerd en door ontwikkeld in 2022 en 2023;
 - b. de Sociale bril wordt toegepast op de concern brede opgaven en programma's van de provincie en hiermee geven we invulling aan een inclusieve provincie;
 - c. de Sociale bril wordt toegepast op de ambtelijke organisatie en hiermee geven we invulling aan een inclusieve organisatie.
4. het college van Gedeputeerde Staten op te dragen in 2023 de voortgang van de uitvoering te evalueren en Provinciale Staten te adviseren over de wijze waarop in de toekomst verder uitvoering wordt gegeven aan dit beleidskader.

Inleiding

In het coalitieakkoord hebben de coalitie dragende partijen vastgelegd waarom zij een Sociale Agenda willen vaststellen: "...om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de Sociale Agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie." De Sociale Agenda is ook aangekondigd in de programmabegrotingen sinds 2020.

Tijdens een informatiebijeenkomst op 22 april 2020 zijn de voorlopige focus en eerste contouren van de Sociale Agenda gedeeld. De Provinciale Commissie Leefomgeving Utrecht (PCL) bracht een advies uit. U bent vervolgens in de zomer van 2020 per brief (2020BEM116) geïnformeerd over de start die was gemaakt met het opstellen van een provinciale Sociale Agenda. De primaire focus daarbij was zorg te dragen dat de provincie Utrecht vanuit de huidige werkwijze en bestaande beleidsvelden aandacht heeft voor sociale aspecten, oftewel dat medewerkers aan de voorkant nadenken voor wie de provincie het werk doet en voor wie het consequenties heeft. Door omstandigheden in de personele sfeer is er daarna enige vertraging ontstaan.

Sinds voorjaar 2021 is alles wat er al was opgehaald, vertaald naar beleidslijnen, scope, duiding van de rol van de provincie, de verhouding tot gemeenten en andere partijen, werkwijze, financiering en monitoring. Ook is in de commissie BEM gesproken over een eerste concept beleidskader op 1 december 2021 (zie ook aparte paragraaf hierna). Op basis hiervan zijn de lijnen naar voren gekomen die nu in voorliggend beleidskader zijn voorgesteld.

Twee doelen zijn richtinggevend:

- 1) Meer gelijke kansen voor inwoners op wonen, werken, vervoer, vrije tijdbesteding, energie(transitie) en andere voorzieningen waar de provincie een rol heeft
- 2) Een meer diverse en inclusieve organisatie worden

We werken hieraan door gebruik te maken van een 'Sociale bril'. De Sociale bril staat voor mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken.

De Sociale bril wordt toegepast langs drie lijnen:

- Sociale bril implementeren en door ontwikkelen: toepassing op concrete opgaven van de provincie.
- Inclusieve provincie: we ondersteunen direct organisaties en projecten die inclusie bevorderen.
- Inclusieve organisatie: we kijken met de Sociale bril naar de eigen organisatie.

Dit beleidskader dient in het licht te worden gezien van een langetermijntransitie, niet als uitwerking van een project. Met de Sociale Agenda geeft de provincie Utrecht nader invulling aan het thema inclusie, dat naast gezondheid, veiligheid en circulariteit, als een rode draad loopt door alle zeven thema's van de Omgevingsvisie provincie Utrecht. De Sociale Agenda gaat dan ook niet over een extra opgave van de provincie, maar over een manier waarop we onze opgaven als provincie nog beter kunnen doen. Namelijk door een sociale bril te zetten op ons werk.

In de praktijk betekent dat: zelf acties uitvoeren, aanjagen, faciliteren en verbinden. We zijn in 2020 en 2021 al met voorbereidende acties gestart. Samen met andere afdelingen en programma's zijn er alvast mogelijke projecten verkend voor de Uitvoeringsagenda. Dit is een dynamische agenda; in de loop van het jaar kunnen er projecten bij komen of er weer af gaan als ze afgerond zijn of niet slagen. We gaan daarbij niet op de stoel van de gemeenten zitten, maar pakken een rol die bij de provincie als middenbestuur hoort.

Bespreking commissie BEM 1-12-2021

In de commissie BEM is een eerste voorstel voor de Sociale Agenda ingediend, en besproken op 1 december jl. In deze bespreking kwamen diverse aandachtspunten naar voren. Van de punten die het meest prominent naar voren kwamen, lichten we toe hoe dit is verwerkt:

- Uitvoeringsprogramma: uit de behandeling bleek verwarring over het feit dat een concept Uitvoeringsprogramma was opgenomen bij het voorstel aan de Staten. Bedoeling van het College van GS was alvast concreet te maken hoe de woorden in het beleidskader vertaald gaan worden naar

concrete daden. Aangezien dit tot te veel verwarring en vragen leidde, ontvangt u nu het beleidskader Sociale Agenda zonder concept Uitvoeringsprogramma.

- Ook kan verwarrend werken dat we spreken van een 'programma' onder een agenda. Daarom wordt voorgesteld het voortaan te hebben over een Uitvoeringsagenda. Dat past ook goed bij het agenderende en aanjagende karakter van de Sociale Agenda.
- Doelsturing/indicatoren/monitoring: in dit aangepaste voorstel zijn in het beleidskader twee richtinggevendende doelen opgenomen. Daarmee wordt concreter waar met de Sociale Agenda naartoe wordt gewerkt. Voor de Uitvoeringsagenda – dat het college van GS vaststelt na vaststelling van het beleidskader door uw Staten – gelden deze doelen (of 1 van deze twee) als richtinggevend. Indicatoren worden op opgave- of projectniveau ontwikkeld. In dit aangepaste voorstel is dat duidelijker geformuleerd en is aan de hand van beleidsdoelen toegelicht hoe indicatoren vastgesteld gaan worden. Monitoring vloeit voort uit de soort indicatoren die op opgave- of projectniveau worden geformuleerd.
- Buitengebied: er kwam een signaal dat de Sociale Agenda te veel gericht leek op stedelijk gebied. Dat is niet de bedoeling. Her en der is dit in de tekst duidelijker aangegeven.
- Dorpen: een enkele keer werd in het voorstel verwezen naar vitale wijken, terwijl daarbij dorpen ontbraken. Dat is aangevuld, de Sociale Agenda richt zich immers op alle inwoners van de provincie.
- Antisemitisme: in de bespreking uitten diverse partijen hun zorgen over antisemitisme in de samenleving. Er werd gevraagd waarom hiervoor geen aandacht is in de Sociale Agenda. Inderdaad is antisemitisme zorgwekkend. We hebben het dan over Jodenhaat of de discriminerende en racistische behandeling van Joden op basis van hun etniciteit of religie. In dat verband is bijvoorbeeld islamafobie ook een zorgwekkend verschijnsel. Het voorstel is dan ook bij discriminatie wel religie in algemene zin te noemen, maar niet antisemitisme in het bijzonder. Zo blijven we er duidelijk voor staan dat we een inclusieve provincie willen zijn voor iedereen.

Juridische en andere relevante kaders

In het akkoord 2019-2023 'Nieuwe energie voor Utrecht' hebben de betrokken partijen aangekondigd een Sociale Agenda vast te willen stellen. Dit betreft geen wettelijke taak, behalve waar de thematiek wettelijk al is geregeld bij provinciale opgaven. Denk aan toegankelijkheid bij het openbaar vervoer. Voor het overige geldt artikel 158 Provinciewet als het juridische kader.

Daarnaast speelt voor de Sociale Agenda artikel 1 van de Grondwet een belangrijke rol: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

Ook past het beleidskader bij de inhoud en manier van werken volgens de Omgevingswet. Inclusie is een van de thema's van de Omgevingswet. De Sociale Agenda geeft daarbij meer invulling aan de sociale/inclusieve, menselijke en gebruikerscomponent in de Omgevingsvisie. Het sluit dus aan én brengt dit deel van de Omgevingsvisie echt verder en maakt het concreter.

Het voorliggende beleidskader past qua scope en aanpak dus bij al ingezette lijnen. Met de Sociale Agenda geeft het college van Gedeputeerde Staten dan ook (mede) uitvoering aan:

- Het coalitieakkoord 2019-2023, hoofdstuk 1.
- Werken volgens de Omgevingswet.
- Moties:
 - o Regenboogprovincie – PS2018 M35
 - o Van inspireren kun je leren – PS 2020 M08
 - o Provincie voor een rechtvaardige samenleving – P2020 M29
 - o Aanpak discriminatie en racisme in sport – PS2021 M36

Argumentatie

1 en 2. Beslispunt: vaststelling beleidskader

Als provincie willen we dat mensen zoveel mogelijk mee kunnen doen, naar eigen vermogen. Gemeenten spelen daarin al een belangrijke rol, vanuit het sociaal domein. Maar ook de provincie kan, met de Sociale bril op de eigen opgaven, er een bijdrage aan leveren dat mensen meer gelijke kansen krijgen om mee te doen naar eigen vermogen. Het is deze motivatie die ten grondslag ligt aan de Sociale Agenda.

De provincie maakt dit concreet door de Sociale bril toe te passen op concrete provinciale opgaven, op de eigen organisatie, en te zorgen voor implementatie en door ontwikkeling van die bril. De Sociale bril gaat over mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken. Mensgericht omdat we bij onze opgaven de mensen die het betreffen voor ogen nemen, en wat de gewenste en mogelijk ongewenste effecten zijn van het beleid, project of de voorziening. Gebruikersgericht betekent dat we het perspectief van mogelijke gebruikers van informatie en voorzieningen betrekken bij ons werk: is het begrijpelijk en toegankelijk? Het inclusieve perspectief gaat om werkelijk mee kunnen doen, ongeacht iemands kenmerken.

Thema's waar inclusie betrekking op heeft, zijn: beperking, gender, geaardheid, culturele- of etnische achtergrond, religie, armoede, soort opleiding of laaggeletterdheid. De keuze voor deze thema's heeft ermee te maken dat de provincie die rol al heeft (regenboog, anti-discriminatie, toegankelijkheid) of dat deze thema's het meest voorspellend zijn voor minder gelijke kansen (armoede, soort opleiding, laaggeletterdheid). De thema's kunnen betrekken hebben op mensen van alle leeftijden. Wel zal bij concrete opgaven opgelet worden of een specifieke leeftijdsgroep bij een thema extra aandacht moet krijgen. Denk aan voorlichting over acceptatie van LHBTIQ+-mensen op middelbare scholen, omdat juist in die leeftijd jongeren zich veilig moeten voelen om hun identiteit te ontdekken.

Deze keuzes betekenen dat de voorlopige thema's, zoals per voortgangsbrief dd. 7-7-2020 (2020BEM116) met u gedeeld, de volgende plek of naam hebben gekregen.

- Inclusie: dit is een van de kernthema's van de Sociale bril en het krijgt dan ook een prominente plek in het beleidskader. Dit past bij de rol die de provincie al heeft als regenboogprovincie, en bij de moties die betrekking hebben op een rechtvaardige samenleving en anti-discriminatie (zie hierboven bij Juridische en andere relevante kaders).
- Gemeenschapskracht: dit valt onder 'samen' in de aanpak van de uitvoeringsagenda. Het is dus geen apart thema maar een manier waarop we een opgave oppakken. We stellen immers de opgave centraal en zoeken daarbij de juiste partners. We zien daarbij dat samenwerking met en door bewonersinitiatieven kan leiden tot waardevolle resultaten voor de samenleving. Uiteraard doen we dat samen met gemeenten, ieder vanuit de eigen rol. En binnen de organisatie in afstemming met het Netwerk Omgevingsgericht werken en het programma participatie.
- De sociale fysieke leefomgeving: de Sociale Agenda zou de aandacht voor de sociale, fysieke leefomgeving en integraal werken moeten aanjagen, zo werd in de voortgangsbrief (2020BEM116) aangekondigd. In de praktijk merken we dat dit bij opgaven al wordt opgepakt. Kijk naar de Vitale Wijken aanpak, waarin zowel sociale als fysieke ontwikkelingen een plek hebben. Of naar de nieuwe subsidieregeling 'Klimaatbestendige, groene en gezonde steden en dorpen'. Zie ook verder de voorbeelden in het beleidskader onder 'Hoe 'sociaal' werken we al?'. Bij het toepassen van de Sociale bril op concrete opgaven, en bij doorontwikkeling van de Sociale bril, zal het team Sociale Agenda bijzondere aandacht geven aan de samenhang tussen sociale en fysieke leefomgeving, geïnspireerd door de voorbeelden die er al zijn.
- Sociaal in het DNA van de provincie: de gedachte hierachter is volledig terug te vinden in de Sociale bril; dat we die toepassen op concrete opgaven van de provincie, op de eigen organisatie, en dat we die door

ontwikkelen. Ook de extra aandacht die we geven aan bijzondere dagen door het jaar heen (bijvoorbeeld Diversity Day op 5 oktober), helpt daarbij. Zo komt 'sociaal' in het DNA van de provincie.

3. Beslispunt: Evaluatie 2023

Het college van Gedeputeerde Staten stelt na vaststelling van het beleidskader een jaarlijkse Uitvoeringsagenda op. In eerste instantie voor de jaren 2022 en 2023. In deze agenda staan concrete projecten. Op opgave- en projectniveau worden indicatoren vastgesteld en wordt gemonitord in hoeverre de beoogde effecten worden behaald. Voortgangsinformatie levert het college jaarlijks via de P&C-cyclus. Zo kunnen we het goede gesprek voeren over de besteding van de middelen en welke waarde we daarmee creëren voor de samenleving en de eigen organisatie. Begin 2023 wordt de voortgang van de uitvoering geëvalueerd en vooruitgekeken naar de verdere implementatie van het beleidskader.

Doelen en indicatoren en effecten op brede welvaart

De provincie Utrecht is een welvarende provincie. We doen het op veel punten goed als het gaat om brede welvaartindicatoren. Maar niet alle inwoners van Utrecht kunnen hun leven vormgeven zoals zij dat willen en kunnen. Vanuit de Sociale Agenda stellen we ons de vraag hoe het gaat met de mensen voor wie de welvaart niet merkbaar is. Hoe gaat het bijvoorbeeld met de mensen die leven met een beperking, die gediscrimineerd worden of leven in armoede?

Met de Sociale Agenda werkt de provincie eraan een meer inclusieve provincie te worden; een provincie voor iedereen, ongeacht wie je bent. Dat doen we door een Sociale bril te zetten op onze eigen opgaven. We vertalen wat we bedoelen met mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken, op concrete opgaven of projecten. Dat leidt tot doelen en indicatoren op opgave- en projectniveau. Over de voortgang wordt gerapporteerd via de P&C-cyclus. Dat kunnen we niet alleen; daar hebben we samenwerking voor nodig met gemeenten, samenwerkingspartners, kennis- en onderzoeksinstituten en natuurlijk vooral de mensen die het zelf betreft. We moeten niet voor de mensen denken, maar het de mensen zelf vragen, of de organisaties die hen vertegenwoordigen. Het streven is dat dit (meer) in het denken en doen komt van de provincie medewerkers. Met als stip aan de horizon dat bij elke start of wijziging van een programma of opgave de Sociale bril wordt toegepast en het met de tijd dus in de hele organisatie gemeengoed is geworden.

In welke mate we dan als provincie ook daadwerkelijk bijdragen aan meer brede welvaart, zal moeilijk vast te stellen zijn. De cijfers over brede welvaart zijn niet direct in causaal verband te brengen met de projecten van de provincie. Daarvoor is er te veel afhankelijkheid van een geheel van factoren die per groep, huishouden en mens verschillen. Door mensgericht, gebruikersgericht en inclusief te werken, streven we er wel naar concreet bij te dragen aan doelen zoals 'minder ongelijkheid' (Sustainable Development Goals, nr. 10).

De uitvoering van het door uw Staten vast te stellen beleidskader draagt bij aan meerjarendoel 9.7.1 (De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties) dat valt onder beleidsdoel 9.7 (Concern brede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief). Deze doelstellingen zijn opgenomen in programma 9. Bestuur.

Participatie

Over de wijze waarop participatie in de aanloopperiode een plek heeft gekregen, bent u zomer 2020 per brief geïnformeerd. In de periode daarna zijn er gesprekken geweest met organisaties zoals COC MN, Art. 1 MN, Ieder(in), Movisie, kennisplatform Utrecht Sociaal, Omzien naar Elkaar en Dimensus (Monitor Sociale Kracht). Verder is er overleg geweest met gemeenten, op het vlak van inclusie, regenboogactiviteiten, toegankelijkheid en monitoring. Ook hebben binnen de provinciale organisatie werksessies plaatsgevonden om de Sociale bril te bespreken met medewerkers van de provincie; doel, inhoud, vorm en manier van werken zijn daarin besproken.

In het vervolg zullen contacten met gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden verder aangehaald worden. Er liggen kansen in het verbinden van kennis en ervaring tussen diverse netwerken en het bijdragen daaraan vanuit onze provinciale kennis en ervaring. Kennisplatform Utrecht Sociaal (kUS) en de Health Hub Utrecht zijn daar voorbeelden van.

Hoe bij concrete opgaven inwoners, belangenbehartigers of maatschappelijke initiatieven een rol spelen, zal steeds per opgave afgewogen worden. Het kan zijn dat de provincie een maatschappelijk initiatief faciliteert (denk aan het faciliteren van een bijeenkomst van St. Burgerinitiatieven Nederland in het provinciehuis op 16 september 2021 en 27 januari 2022) of dat provincied medewerkers een activiteit starten en daar inwoners of andere partijen bij opzoeken. In het algemeen geldt wat ons betreft: niet over mensen, zonder de mensen praten of beslissen. Dat kan met inwoners direct zijn, of met belangenbehartigers. Welke vorm van participatie passend is, zal per opgave/activiteit verschillen.

Financiële consequenties

Het budget voor de Sociale Agenda is in 2021 nodig geweest om het beleidskader uit te werken en de start van de uitvoering te initiëren. In 2022 en 2023 is het budget nodig om de Uitvoeringsagenda uit te voeren, wanneer het college van Gedeputeerde Staten deze agenda heeft vastgesteld. Het gaat om €500.000 jaarlijks.

Uitvoering gebeurt in samenwerking met teams die andere opgaves ontwikkelen en uitvoeren. Programma's en projecten die in de organisatielijnen zijn belegd, zorgen mede voor eigen financiering, bijvoorbeeld voor het vertalen van de Sociale bril naar de eigen opgave.

In de al door uw Staten vastgestelde Begroting 2021 is voor de periode 2021-2023 jaarlijks een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 300.000 voor de uitvoering van de Sociale Agenda. Via de Kadernota 2022, welke is vertaald naar de Begroting 2022, is een aanvullend bedrag opgenomen van € 200.000 voor de jaren 2022 en 2023. Sinds vaststelling van de Begroting 2022 door uw Staten is daarmee € 500.000 per jaar beschikbaar in 2022 en 2023. Dit zal worden ingezet voor personeelskosten (ongeveer 50%) en werkbudget voor projecten (ongeveer 50%) die passen bij het beleidskader Sociale Agenda. Waar nodig en mogelijk benutten we ook budget uit ander programma's indien er sprake is van samenwerking op opgave- of projectniveau.

Vervolg

Via de reguliere P&C-cyclus wordt u geïnformeerd over de voortgang. Daarnaast wordt u op de hoogte gesteld van of uitgenodigd bij relevante bijeenkomsten.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Ontwerp-besluit

Besluit op 23 maart 2022 tot vaststelling van beleidskader Sociale Agenda 'Wij doen mee!

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 23 maart 2022

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 februari 2022

met nummer 82420EB3,

van afdeling team Sociale Agenda;

Overwegende dat:

- het nog niet vanzelfsprekend is dat iedereen in onze provincie wordt geaccepteerd of mee kan doen naar eigen vermogen;
- het college van Gedeputeerde Staten staat voor een provincie die voor iedereen is en die diversiteit omarmt, zoals vastgelegd als een van de zeven kernwaarden in het coalitieakkoord 2019-2023;
- het college van Gedeputeerde Staten heeft aangekondigd een Sociale Agenda vast te willen stellen om die waarde te vertalen naar beleid, als basis voor concrete activiteiten;
- wij als provincie, aanvullend op de rol van gemeenten, en waar mogelijk en passend onze bijdrage willen leveren aan een inclusievere samenleving;

Besluiten:

1. het beleidskader Sociale Agenda 'Wij doen mee!' vast te stellen;
2. daarmee als provincie inhoud en vorm te geven aan de waarde om als provincie te staan voor alle inwoners. Twee doelen staan daarbij centraal:
 - a. meer gelijke kansen voor inwoners op wonen, werken, vervoer, vrije tijdbesteding, energie(transitie) en andere voorzieningen waar de provincie een rol heeft;
 - b. een meer diverse en inclusieve organisatie worden;
3. een Sociale bril op het dagelijks werk en de eigen organisatie te zetten, en te zorgen voor implementatie en door ontwikkeling van de Sociale bril. De Sociale bril staat voor: mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken;
 - a. de Sociale bril wordt geïmplementeerd en door ontwikkeld in 2022 en 2023;
 - b. de Sociale bril wordt toegepast op de concern brede opgaven en programma's van de provincie en hiermee geven we invulling aan een inclusieve provincie;
 - c. de Sociale bril wordt toegepast op de ambtelijke organisatie en hiermee geven we invulling aan een inclusieve organisatie;
4. het college van Gedeputeerde Staten op te dragen in 2023 de voortgang van de uitvoering te evalueren en Provinciale Staten te adviseren over de wijze waarop in de toekomst verder uitvoering wordt gegeven aan dit beleidskader.

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters